

SA LETA VINA RUA TE PAULA KOE TIMOTE

Sa Vinabakala

Mudina sapu ta rupaha se Paula pa vetu varipusi pa Roma, si ene la tarae nia sa sa Inavoso Leana pa nana inene tarae vina made. Beto sapu gua asa, si ta tuqe vagi se Paula meke koa pule pa vetu varipusi pa tooso tanisa banara Roma, pozana si e Niro. Kaleana hola sa nana kinokoa pa vetu varipusi, meke koa ta pusi turani sa sari na tie kaleadi. Pa tooso asa si kubere lania sa sa leta vina rua hie koe Timote. Gilania Paula sapu tata kamo sa nana tooso pude tava mate.

Koasa leta vina rua te Paula koe Timote sapu keke nati koimata turaana pa ekelesia, si koa dia sari na vina tumatumae pude toka nia se Timote koasa nana tinavete varitokae. Sa nati binalabala si pude turu va ninira. Tava tumatumae meke, ta sovutu si asa, pude lopu makudo helahelae nia sa rinaerane koe Karisito. Meke tozia tugo sa pude tuqe va nabua sa vina tumatumae hinokara tanisa Inavoso Leana, meke tanisa Kinubekubere Hope pa buka koana. Pude mani va tumatumae ni sa sari na tie te Karisito, meke tarae vura nia sa Inavoso Leana koari na tie pa kasia popoa doduru tooso, be guana koa pa tinasigiti na ninaqunaqu tadina kana.

Tava balau se Timote koari doduru tinasuna, saripu kote boka somana mae pa vinari zamai hoborodi na pupuhudi, sapu loke lineana evania, ba na kinaleana mo koari na tie pu avosodi.

Beto hoi, si va balabala nia sa koe Timote sa nana tinoa soti, meke sa nana linuli pa tinioko te Tamasa, nana rinañerane, ninono, tataru, meke sa nana kinoa va nabu pa tinasigiti na ninovanovola tadina kana.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Leta

Sa zinama tataru kekenu. Hinia 1:1-2

Vinahesi meke vina niñira. Hinia 1:3 kamo hinia 2:13

Vina tumatumae meke vina balau. Hinia 2:14 kamo hinia 4:5

Sa nana tinoa soti e Paula. Hinia 4:6-18

Zinama Tuketukele

¹ Arau Paula sa apositolo ta garunuqu koe Zisu Karisito, pa hiniva te Tamasa, si kubere atu nia koa goi Timote sa leta hie. Ta garunu si rau pude qu helahelae vura nia sa vina tatara tanisa tinoa hola, sapu vagia gita koasa nada tinoa keke koe Zisu Karisito.

² Timote, tuqu ta tataruemu, mani poni nigo sa Tamasa sa Tamada, meke sa nada Bañara Zisu Karisito sa tataru lopu ta nana kamona, na vinatukana, meke sa binule.*

Zinama Leana Koe Tamasa

³ Pa doduru qua vinaravara boni na rane, si zama leana nigo rau koe Tamasa. Nabulu nia rau si Asa meke evania rau gua sapu tonoto pa qua binalabala, pa tinavete tonotodi gua tugo sapu evania rina tiatamaqu pukerane. ⁴ Sipu balabala atui rau sari na kolo matamu, si hiva atu dogoro sisigitigo rau, pude mani ta sini luluapae qinetugetu sa buloqu. ⁵ Sa mua rinañerane hinokara

---

* 1:2 TTA 16:1

si va balabala nau sa rinaⁿerane, kekeⁿono gua sapu tagoa e Loisi tatasana, sa tinana sa tinamu, meke e Iunisi sa tinamu. Meke va hinokara valeania rau, sapu agoi ba tagoa tugo kamahire sa rinaⁿerane kekeⁿono gua asa.* ⁶ Gua asa ke va balabala nigo rau, pude mu tavetavete valeana nia sa binokaboka sapu poni nigo sa Tamasa, totona va opo nigo limaqu rau pude va turu igo pa tinavete koimata. ⁷ Ura lopu ponini gita Tamasa sa Maqomaqona pude koa matagutu si gita, ba pude ta siⁿi nia tu gita sa niniraⁿ, sa tataru, meke sa tinuqe pule.

⁸ Mu lopu kurekure helahelae nia sa nada Baⁿara, arau ba mu lopu kurekure nau tugo, na tie ta pusiⁿu mo te Karisito si rau. Ba koasa niniraⁿ sapu ponini gita sa Tamasa, si mu va namanama pude somana koa ta sigiti pa tinozina sa Inavoso Leana.

⁹ Ele ta tiokoda na ta harupuda koa Sa si gita, pude Nana tie soti tava madida, lopu koa gua koari nada tinavete leadi saripu taveti gita, ba koa gua tu koasa Nana hiniva soti, meke sa Nana tataru lopu ta nana kamona. Asa sa tataru, sapu ele poni maeni gita Sa koe Zisu Karisito, sipu lopu ele ta kuri tu sa kasia popoa. ¹⁰ Koasa minae hie tanisa nada Hinarupu se Zisu Karisito, si ta dogoro kamahire sa tataru. Meke ele va kilasia Sa sa minate pude lopu mate sari na tie. Meke koasa Inavoso Leana si va dogoroni gita Sa sa tinoⁿa hola.

¹¹ Na apositolo ta garunuqu si rau pu ele vizatau sa Tamasa pude na tie variva tumatu-

---

* 1:5 TTA 16:1

mae, meke pude helahelae vura nia sa Inavoso Leana hie.* ¹² Asa sa natina sapu ta sigiti ni rau hire, ba namu lopu hite kurekure si rau, sina gilania qua si Asa sapu ranea rau. Meke gilana valeania rau sapu lopu kaqu ta okipalae hoboro sa qua tinoa na tinavete, meke ranea rau sapu korapa kopu nia Sa osolae kamo rau sa rane vinaripitui mumudi. ¹³ Mu tuqe va nabui na luli valeani sari na zinama hinokaradi saripu ele va tumatumae nigo rau, pude guana keke kineha vina tumatumae pude lulia goi, turanae sa rinaerane na tataru pa nada tinoa keke koe Zisu Karisito. ¹⁴ Pa korapa ninirañira tanisa Maqomaqo Hope sapu koa koa gita, si mu kopu ni sari na zinama hinokara, saripu ele va tumatumae nigo rau.

¹⁵ Gilani mua goi sari Paezelusi e Here-mozenisi, meke sari doduru tie te Karisito pule pa pinaqaha popoa Esia saripu veko pani au. ¹⁶ Ba mani va tukania Tamasa sa tatamana te Onesiporasi, sina hoke va qetu au sa soku totošo, meke lopu hite kurekure nia sa sapu na tie ta pusiqu si rau. ¹⁷ Ba totošo kamo tugo sa pa Roma, si podalae ene hatahatau sa, osolae dogorau tu sa. ¹⁸ Mani ponia sa Bañara koa sa, sa tataru variva taleosae pa rane vinaripitui mumudi. Agoi ba gilania tugo sapu pa soku sirana si toka nau sa si rau pa Episasi.

2

Na Tie Varipera Ta Ronuna te Zisu Karisito

---

* **1:11** 1 Tim 2:7

¹ Ke agoi, na tuqu, mu koa va ninira pa mia sinoto koasa Baṅara, koasa tataru lopu ta nana kamona, pu poni nigo e Zisu Karisito pa tinoa keke koa Sa. ² Sari na vina tumatumae pu ele avosi goi koa rau pa kenudi ri soku tie va sosode, si mamu va tumatumae ni koari na tie ta ronuedi, pude boka va tumatumae i tugo rini sari na votiki tie.

³ Mamu somana koa gami koasa tinasigiti, guana tie varipera leamu te Zisu Karisito. ⁴ Mamu tavetavete pude va qetua sa mua Baṅara kekeṅoṅo gua sa tie varipera pu hiva va qetua sa nana koimata pa varipera, ke lopu somana ni sari na tinavete tadi na tie hokara. ⁵ Mamu kopu ni sari na tinarae te Tamasa, kekeṅoṅo gua sa tie varivose haqala, sapu lopu boka vagia sa sa pinia, be lopu va tabei sa sarini pu tozi nia sa tinarae. ⁶ Mamu tavetavete va ninira pude vagia sa mua tinabara, guana tie uma sapu tavetavete va ninira pa nana inuma, si kaqu pakete kekenua sa sa vuana sa nana tinavete. ⁷ Ego, mamu balabala i saripu gua zama ni rau hire, sina kote va gilana nigo sa Baṅara sari doduru tinitoṅa.

⁸ Mu balabala ia se Zisu Karisito, sapu turu pule pa minate, pu gore mae gua pa tutina e Devita, gua sapu va tumatumae nia sa Inavoso Leana, sapu tarae vura nia rau. ⁹ Asa sa Inavoso Leana, sapu ta sigiti nia rau, meke ta pusi nia seni rau, guana keke tie kaleana. Ba sa zinama te Tamasa si lopu boka ta pusi. ¹⁰ Gua asa, ke somana ta sigiti ni rau sari doduru tie ta vizatadi te Tamasa, pude arini ba kaqu vagia tugo sa

tinaharupu, sapu koa koe Zisu Karisito, meke va kamo gita pa tinoa hola.

¹¹ Hinokara sa zinama hie;

Be ele mate turaṅae koe Karisito si gita,
si kaqu toa turaṅae tugo koa Sa si gita.

¹² Be koa va nīnira pa tinasigiti si gita,
si kaqu somana tagoa tugo gita sa nīniranira
koasa Nana Binaṅara.

Be oso nia gita sapu na tie tanisa si gita,
si kaqu osoni gita tugo Sa si gita.*

¹³ Be guana lopu koa raṅeraṅe si gita,
ba lopu boka hobei Sa sari Nana zinama,
sina lopu na tie kokoha si Asa.

Sa Nabulu Tavetavete sapu Va Qetua sa Tamasa

¹⁴ Mamu va balabala ni koari na tie te Tamasa vasina sari na ginugua sara, pude madi somana pa tinasigiti. Mamu va balau zoṅazona ni tugo pa kenuna sa Tamasa, pude madi lopu varivari tokei ni sari na zinama, sina loke tinokae hokara boka vagi ni saripu gugua arini, ba novalia mo sa rinaṅeraṅe tadirini pu va avoso. ¹⁵ Mamu tavete vaeania sa mua tinavete ninabulu, pude boka va qetua sa Tamasa. Guana nabulu sapu lopu kurekure nia sa nana tinavete, sina variva tumatumae va toṅoto nia goi sa zinama hinokara te Tamasa. ¹⁶ Mu lopu somana ni sari na zinamazama duviduvilidi, na hoborodi, sina kote va ilolae taloa i rini koe Tamasa sari na tie. ¹⁷ Sa vina tumatumae sea si araha la, kekeṅoṅo guana tubu variva matena, sapu toa meke lopu boka ta salaṅa. Ari Haimeneasi e Piletasi sari karua

---

* 2:12 Mt 10:33; Lk 12:9

tie pu variva tumatumae nia sa vina tumatumae kokoha gua asa. ¹⁸ Zama sari kara, sapu sa nada tinuru pule si ele ta evaṅa tu koa gita, gua. Ke ele ilolae taloa sari kara koasa vina tumatumae hinokara, meke ṅoṅovalia ri kara sa rinaṅeraṅe tadi kaiṅa tie te Karisito. ¹⁹ Ba sa patu sinokirae sapu ele vekoa Tamasa pa Nana vetu sapu sa ekelesia, si turu va nabu. Meke koasa patu sana si ta kubere sari na zinama gua hire: “Gilani Nana sa Tamasa saripu Tanisa,” meke, “Asa sapu zama, arau si tanisa Baṅara gua, si mani luara pani sari nana tinavete kaleadi,” gua.*

²⁰ Koa ke vetu arilaena si koadia sari na votivotiki tiṅitoṅa: Kaiṅa si ta tavetae siliiva, kaiṅa si na qolo, kaiṅa sina huda, meke kaiṅa pule sina pepeso. Kaiṅa si pude tavetavete ni pa vinarigara arilaedi mo, meke kaiṅa pule si tadi na tinavete hoborodi mo. ²¹ Meke koari na tie ba kekeṅoṅo gua tugo asa. Be va ilolo pule nia sa tie koari doduru vina tumatumae kokohadi sara, si kote na tie pu garona pude nabulu nia sa Baṅara pa doduru tinavete arilaedi. Sina madina si asa, pude tanisa Baṅara mo, meke tava nama si asa, pude taveti sari doduru tinavete leadi. ²² Ego, mu govete nia sa hahanana vinari riṅihi tadi na tie vaṅura. Mamu luli valeania sa tiṅoṅoto, na rinaṅeraṅe, na tataru, meke na binule; somanae koari na tie pu vahesia sa Baṅara pa bulo viana. ²³ Mu lopu somana ni sari na vinari zamai duviduvilidi na hoborodi, gilania mua sapu sa vina betona si kote kamo pa vinaripera. ²⁴ Sa nabulu tavetavete tanisa Baṅara, si lopu kote

---

* **2:19** Nab 16:5

koa vari tokei si asa. Ba kaqu tataru ni sa sari doduru tie, meke na tie bokabokana, na nono pa nana tinavete variva tumatumae si asa. ²⁵ Mani va tumatumae ni pa ninono saripu lopu va egoa sa nana vina tumatumae hinokara. Sina hokara kote va malumi Tamasa si arini pude kekere, meke tiqe va hinokara. ²⁶ Meke tiqe kote pulepaho si arini, meke taluarae koasa sipata te Setani, pu hena vagidi visoroihe, meke vata evanae ni nana tie pude va tabe sari nana hiniva.

3

Sari na Rane Mumudi

¹ Mu tumae nia si hie: Kote kamo mae sari na tooso kaleadi sisigiti koari na rane mumudi. ² Sari na tie si kote balabala pule sisigiti ni, na tataru poata, vahesihesi puleni pa dia zinama, dono pule ni dia binokaboka, zamazama nonovala, va kari tiatamadia, qumiqumi sisigiti, meke loke dia pinamana koe Tamasa. ³ Meke loke dia tataru, lopu variva taleosae. Hoke zutu kokoha, meke lopu boka tuqe puleni, ba nonovala sisigiti, meke lopu tataru nia rini sa lineana. ⁴ Meke kote qora ni rini sari dia baere, na vahesi pule sisigiti ni, meke hata sisigitia rini sa qinetuqetu pa tinoa tini, hola nia si pude va qetua sa Tamasa. ⁵ “Gami si na tie te Tamasa,” kote gua si arini, ba lopu kote ta dogoro sa tinoa hinokara koa rini. Mu lopu va gunagunana ni sari na tie gugua arini. ⁶ Kaiqa rina titisa kokohadi hire, si hoke nuquru la pa vetu tana votiki tie, meke sekesekei ni rini sari na barikaleqe duviduvilidi, saripu balabala

mamata ni sari na dia sinea, meke ta turana koari dia inokoro seadi. ⁷ Sari na barikaleqe hire si hoke hiva va gilagilae doduru totošo, ba lopu hite boka gilania rini gua sapu hinokara. ⁸ Sari na titisa kokohadi hire si kana ia rini sa hinokara, kekenoŋo gua tugo ri Zanesi e Zaberese sapu kana ia se Mosese pukerane. Lopu hoke balabala valeana si arini, meke lopu tagoa rini sa rinaŋerane hinokara.* ⁹ Ba lopu kote boka hoda ia rini sa dia tinavete ninae rane, sina kote ta dogoro mo sa dia dinuviduvili koari doduru tie, gua sapu ta evaŋa koari Zanesi e Zaberese pukerane.

Vina Tumatumae Vina Betobeto

¹⁰ Ba agoi si ele tumae valeani mo sari na qua vina tumatumae, na qua hahanana, meke sa qua hiniva pa tinoa. Meke ele gilania mo goi sa qua rinaŋerane, na ninoŋo, na tataru, meke ele gilania mo goi sapu boka koa va nira ni mo rau sari na tinasuna, ¹¹ na ninovanovala, na tinasigiti kaleadi hola saripu ta evaŋa koa rau pa Anitioki, pa Aekoniami meke pa Lisitara. Ba tava sare si rau koe Tamasa koari doduru arini.* ¹² Kaqu ta noŋovala gua asa sari doduru tie pu hiva keha lulia sa Tamasa pa tinoa keke koe Zisu Karisito. ¹³ Meke sari na tie kaleadi na tie va gulegulea pule ni, si kaqu gigiri hola la tu pa kinaleana, meke kaqu sekesekei ni rini sari na votiki tie, meke sekesekei puleni tugo teledia. ¹⁴ Ba sapu agoi, si mu turu va nabu koasa hinokara sapu ele tava tumatumae nia goi, meke sapu ele va

---

* **3:8** Ekd 7:11   * **3:11** TTA 13:14-52, 14:1-7,8-20

hinokara valeania goi. Na gilani mua mo sari na tie pu va tumatumaē igo. ¹⁵ Na tumae ni mua mo goi sari na Kinubekubere Hope, seunae gua kobukoburumu goi, sapu boka poni nigo sa ginilae, meke turana la nigo koasa tinaharupu, sapu vagia goi koe Zisu Karisito pa korapa rinaṅerane. ¹⁶ Doduru Kinubekubere Hope si ta siṅo mae di koe Tamasa meke arilaedi pude tava tumatumaē, pude nonore, va toṅotoṅoto, meke va bokaboka pa tinoṅoto, ¹⁷ pude sa nabulu te Tamasa si mani va namanama va leana pude bokaboka si asa koari doduru votivotiki tinavete leadi.

4

¹ Pa kenuna sa Tamasa meke e Zisu Karisito, sapu kaqu varipitui ni sari na tie toadi meke na tie matedi, pa Nana pinule mae meke pa Nana Binaṅara, si garunigo rau, ² pude mu tarae nia sa Zinama te Tamasa. Mamu koa va namanama pude tozi vura nia doduru totoṅo be qetu nia babe lopu qetu nia rina tie. Mu norei, na va toṅoti, na va ninirai, meke va tumatumaē i sarini pa doduru ninono. ³ Sina kote mae sa totoṅo, pana lopu kote hiva va avosi rina tie sari na vina tumatumaē leadi. Ba kote hiva va avosi tu rini sari na votiki vina tumatumaē, meke kote hatai rini sari soku votivotiki tie va tumatumaē, pude tozi ni sapu gua hiva va avosi rini. ⁴ Meke kote korodia hokara pude va taliṅa la ia sa hinokara, meke kote va avoso la i tu rini sari na vivinei kokohadi. ⁵ Ba agoi, si mamu kopu pule nigo koari doduru mua hahanana, turu va nabu koari na tinasuna, mamu tarae nia sa Inavoso

Leana koari na tie pude madi va hinokara, mamu tavete va gorevura i sari doduru mua tinavete ninabulu.

⁶ Ba sapu arau si ele kamo mae sa totošo, pude kaqu tava vukivukihi sa qua tinoā, meke hiera mo sa qua totošo pude taluarāe. ⁷ Ele varipera nia rau sa vinaripera leana, ele haqala kamoā rau sa vina betona sa qua vinarivose, meke ele kopu valeana nia rau sa rinaṇerāne. ⁸ Meke kamahire si korapa va naqitia Tamasa sa qua pinia, sapu sa tinoṇoto tanisa Baṇara. Sa tinoṇoto asa, si kote poni nau sa Baṇara, sa tie varipitui tonotona pa rane vinaripitui. Lopu arau mo, ba gua tugo sari doduru tie pu aqa va ṇoṇo nia sa Nana minae.

Sari na Tinēpa Vina Betobeto Koe Timote

⁹ Mamu podeke sisigitia pude tuture mae koa rau. ¹⁰ Ura e Dimasi si tataru nia sa kasia popoa hie, ke luara pani au sa, meke la gua nana pa Tesalonaika. E Kiresenisi si la pa Qalesia, meke e Taetusi si la gua pa Dalamesia.* ¹¹ Telenā mo e Luke si korapa koa nana koa rau he. Ke mamu vagia se Maka, mamu turaṇa mae nia koa rau, sina kote boka toka nau sa pa qua tinavete.* ¹² Ele garunu la nia rau pa Episasi se Tikikasi.* ¹³ Pana mae goi si mamu paleke mae nia sa qua koti sapu veko hola ia rau koe Kapasi pa vasileana Toroasi. Paleke maeni sari na Kinubekubere Hope ta viqusudi, meke

---

* **4:10** Kol 4:14; Plm 24; 2 Kor 8:23; Qal 2:3; Ta 1:4   * **4:11** Kol 4:14; Plm 24; TTA 12:12,25, 13:13, 15:37-39; Kol 4:10   * **4:12** TTA 20:4; Epi 6:21-22; Kol 4:7-8

gua tugo sari na Kinubekubere Hope saripu ta tavetae kapu kurukuru.*

¹⁴ Se Alekezada sapu sa tie tavete kopa, si ele nonoivalau si rau, ba sa Tamasa tu kote va kilasa nia koasa sapu gua tavetia sa. ¹⁵ Maqu va balau igo koa sa, sina kana zonazona ia sa sa inavosona e Zisu Karisito.

¹⁶ Pa qua toতোসো kekenu sapu lavelave pule nau telequ pa vinaripitui, si loke tie toka nau, ba luara veko pani au ri doduru. Mani taleoso ni Tamasa si arini. ¹⁷ Ba turu kapae koa rau sa Baṅara, meke va ṅiṅirau Sa pude qu tarae va hokoto ia rau sa Inavoso Leana, meke pude madi avosia ri doduru tie Zenitailo, meke pude maqu ta harupu pa minate si rau. ¹⁸ Kote harupau e Zisu Karisito koari doduru tinasuna meke kote turaṅa va kamo valeaṅa Sa koasa Nana Binaṅara pa Maṅauru. Mani koa koa Sa sa vina lavata ninae rane ka rane. Emeni.

Zinama Tataru Vina Betobeto

¹⁹ Tozia sa qua tataru koari Pirisila e Akuila, meke koe Onesiporasi meke sa nana tatamana.*

²⁰ Se Erasitasi si koa hola pa Koriniti, meke veko hola ia rau pa Mailitasi se Toropimasi, sina ta razae moho si asa.* ²¹ Mamu podekia pude tuturei mae sipu lopu ele kamo sa toতোসো ibu.

Dia tataru koa goi gua sari Eubulusi, Pudenisi, Lainusi meke Kalaudia, meke gua tugo sari doduru tamatasi hire pa linotu.

---

* **4:13** TTA 20:6   * **4:19** TTA 18:2; 2 Tim 1:16-17   * **4:20** TTA 19:22; Rom 16:23; TTA 20:4, 21:29

22 Sa Tamasa si mani koa koasa maqomaqomu,
meke sa Nana tataru lopu ta nana kamona si
mani koa koa gamu doduru.

Buka Hope
The Holy Bible in the Roviana language of the
Solomon Islands
Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon
Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5